

POSTANOWIENIE

Dnia 23 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela

w sprawie z powództwa Banku (...) w W. S.A. w W.

przeciwko I. M.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 23 października 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 lipca 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 października 2018 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił powództwo, którym powód Bank (...) w W. Spółka Akcyjna w W. dochodził od pozwanej I. M. zapłaty kwoty 109 302,39 zł i odsetek z tytułu pożyczki.

Wyrokiem z 11 lipca 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) zasądził od pozwanej na rzecz powoda dochodzoną kwotę 109 302,39 zł oraz odsetki szczegółowo opisane w wyroku.

W skardze kasacyjnej pozwana, jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazała na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3, 4 k.p.c.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na zachodzącą w sprawie okoliczność, która skutkuje nieważnością postępowania co wynika z uniemożliwienia jej odniesienia się do dowodów z pism powódki skierowanych do niej, które powódka wniosła do sprawy swoim pismem złożonym na rozprawie apelacyjnej, a która to rozprawa została na tym samym posiedzeniu Sądu zamknięta i został na niej ogłoszony wyrok oparty na tych dowodach, co naruszało prawo pozwanej do obrony, gdyż uniemożliwiono jej w ten sposób, ich weryfikację oraz merytoryczne odniesienie się do tych dowodów. Wskazana okoliczność wyczerpuje przesłanki wskazane przez ustawodawcę w art. 379 ust 5 k.p.c.

Zdaniem pozwanej na gruncie niniejszej sprawy występują także istotne zagadnienia prawne związane z wyznaczeniem granicy pomiędzy swobodnym a dowolnym stosowaniem instytucji uznania sędziowskiego w zakresie spóźnionych dowodów - art. 217 § 2 k.p.c., art. 368 § 1 ust. 4 k.p.c., art. 381 k.p.c., szczególnie w kontekście zasady koncentracji materiału dowodowego, jak i szczegółowo w kontekście wyjątkowych okoliczności niniejszego postępowania, w postaci niezgodnego z zasadami współżycia społecznego nadużycia prawa procesowego przez powódkę poprzez wniesienie materiału dowodowego na rozprawie apelacyjnej, 8 miesięcy od wniesienia pozwu, pomimo iż miał ona dostęp do wniesionych wówczas środków dowodowych już w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, a najpóźniej dowiedziała się o potrzebie ich powołania po otrzymaniu wyroku Sądu pierwszej instancji wraz z uzasadnieniem.

W ocenie strony pozwanej, skarga jest oczywiście uzasadniona w odniesieniu do kwestii związanych z brakiem sprostania ciężarowi dowodu przez powódkę odnośnie doręczenia pism pozwanej, rozpoznania przez Sąd odwoławczy sprawy poza granicami zaskarżenia czy wadliwego zastosowania domniemania faktycznego oraz niezawieszenia postępowania przez Sąd zarówno pierwszej, jak i drugiej instancji, ze względu na toczące się postępowanie karne, w ramach którego pozwana otrzymała status pokrzywdzonej, w wyniku oszustwa, polegającego na uprzednim uzyskaniu od pozwanej pełnomocnictwa i zawarcia szeregu umów pożyczek - kredytowych, na dane pozwanej, wbrew jej woli i na jej szkodę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (por. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, z 26 września 2005 r., II PK 98/05, z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18).

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy. Konieczne było zatem wykazanie, że Sąd drugiej

instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49 i z 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07, niepubl.).

Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że powyższe przesłanki nie zostały wykazane. W skardze kasacyjnej nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie spełniona została któraś z przesłanek przyjęcia sprawy do rozpoznania. Przedstawiony problem nie został sformułowany w prawidłowy sposób, co uniemożliwia odniesienie się do niego.

Wymaganej w ramach badania przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. argumentacji nie stanowi samo postawienie zarzutu oczywistego naruszenia, a sformułowanie takiego zarzutu nie prowadzi jeszcze do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W skardze kasacyjnej nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadł w sądzie drugiej instancji wyrok oczywiście wadliwy.

Odnosząc się do stanowiska skarżącej o nieważności postępowania należy uznać, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. nie występuje. W orzecznictwie utrwalił się pogląd, zgodnie z którym nieważność postępowania określona w art. 379 pkt 5 k.p.c. ma miejsce wtedy, gdy strona postępowania wbrew swej woli została faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz, czy - pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek - strona mogła bronić swoich praw. Jedynie przy kumulatywnym spełnieniu wymienionych przesłanek można mówić o skutkującym nieważnością postępowania pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw. W celu stwierdzenia nieważności postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw konieczne jest zatem zawsze uprzednie wykazanie naruszenia określonych przepisów dotyczących udziału strony w postępowaniu (por. wyrok

Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., II CSK 690/14). Skarżąca takich przepisów nie przytoczyła. Nie można zgodzić się z pozwaną, że nie miała możliwości odniesienia się do dowodów, które powód załączył do pisma złożonego na posiedzeniu 11 lipca 2019 r., na którym zamknięto rozprawę i ogłoszono wyrok oparty na tych dowodach. Z protokołu rozprawy wynika, że pozwana stawiała się na termin rozprawy apelacyjnej, sąd doręczył pozwanej odpis złożonego przez powoda pisma oraz umożliwił jej ustosunkowanie się do jego treści (k. 369 akt).

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązuje jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

jw